

W SN rośnie góra pytań o „poziomki”

PROCEDURA CYWILNA Im dalej od wejścia w życie reformy, tym więcej wątpliwości co do tego, kiedy zażalenie ma rozpoznawać sąd II instancji, a kiedy inny skład tego samego sądu

Piotr Szymaniak

piotr.szymaniak@infor.pl

Przed 4 listopada 2019 r. zażalenia poziome, czyli rozpoznawane przez inny skład sądu tej samej instancji, były stosowane tylko w postępowaniach odwoławczych, i to marginalnie. Jednak decydencki w Ministerstwie Sprawiedliwości doszli do wniosku, że rozstrzygnięcie przez sąd odwoławczy drobnych kwestii, jak np. zasadność odmowy zwolnienia z kosztów czy przyznania pełnomocnika z urzędu, jest niepotrzebnym zawracaniem głowy. Bo kończy się wydłużeniem postępowania i zwiększeniem jego kosztów na skutek wędrowki akt pomiędzy sądami, co z kolei jest idealnym narzędziem do obstrukcji procesowej.

Nie wszystko da się przewidzieć

Dlatego w dużej reformie kodeksu postępowania cywilnego odwrócono zasadę. W pewnym uproszczeniu można powiedzieć, że teraz to zażalenia poziome są regułą, a sądy drugiej instancji miały rozpoznawać tylko zażalenia na postanowienia kończące postępowanie. Dodatkowo zgodnie z art. 9 ust. 4 nowelizacji (Dz.U. z 2019 r. poz. 1469) rozpoznawanie środków odwoławczych wniesionych przed dniem wejścia w życie ustawy odbywa się według przepisów dotychczasowych. Tyle że życie jest o wiele bardziej skomplikowane, niż się ustawodawcy wydawało, o czym świadczy zagadnienie prawne skierowane do Sądu Najwyższego przez Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe.

W kwietniu 2019 r., a więc jeszcze przed zmianą przepisów, sąd ów oddalił powództwo w sprawie o zapłatę i orzekł o kosztach procesu. Od tego wyroku powód wniósł apelację, którą 24 września 2019 r. sąd postanowieniem odrzucił, tak samo postępując z zażaleniami na zwrócenie wniosku o wyłączenie sędziów. Na to postanowienie powód – 9 października – nie tylko wniósł zażalenie, ale też zgłosił wniosek o wyłączenie sędziów, który je wydał, oraz dołączył wniosek o zwolnienie z opłaty od zażalenia. 4 lutego 2020 r., a więc już po zmianie przepisów, sąd odrzucił zażalenie na postanowienie z 24 września, ale powód złożył wniosek o sporządzenie uzasadnienia, zwolnienie z opłaty... oraz zażalenie na odrzucenie zażalenia.

Następnie referendarz oddalił wniosek o zwolnienie z opłaty, później odrzucił nieopłacony wniosek o sporządzenie uzasadnienia (decyzję tę sąd podtrzymał). Następnie sąd odrzucił nieopłacony wniosek o sporządzenie uzasadnienia, co powód również zaskarżył. Zażalenie trafiło do sądu II instancji.

30 pytań do Sądu Najwyższego o zażalenia

Nowe przepisy dotyczące rozpoznawania właściwości sądów co do rozpatrywania zażaleń w postępowaniu cywilnym sprawiają wiele kłopotów interpretacyjnych. Przedstawiając zagadnienia prawne do SN, sądy pytały dotąd m.in.:

CZY ZAŻALENIE NA POSTANOWIENIE O ODRZUCENIU SKARGI NA WPIS REFERENDARZA DO KSIĘGI WIECZYSTEJ ROZPOZNAJE INNY SKŁAD SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI CZY DRUGIEJ (III CZP 1/21)

KTÓRY SĄD ROZPOZNAJE ZAŻALENIE NA ZARZĄDZENIE O ZWRÓCIE NIEOPŁACONEMU WNIOSKU O SPORZĄDZENIE UZASADNIENIA (III CZP 88/20)

CZY ZAŻALENIE NA ORZECZENIE W POSTĘPOWANIU UPROSZCZONYM ROZPOZNAJE SIĘ W SKŁADZIE JEDNEGO CZY TRZECH SĘDZIÓW (III CZP 76/20)

CZY ODRZUCENIE ZAŻALENIA NA POSTANOWIENIE ROZPOZNAWANE W RAMACH TZW. ZAŻALENIA POZIOMEGO, A WIĘC PRZEZ INNY SKŁAD SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI, NASTĘPUJE W SKŁADZIE TRZECH SĘDZIÓW, CZY TEŻ W SKŁADZIE JEDNEGO SĘDZIOWI (III CZP 58/20)

KTÓRY SĄD JEST UPRAWNIONY DO ROZPOZNANIA ZAŻALENIA NA POSTANOWIENIE SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI CO DO NADANIA TYTUŁOWI EGZEKUCYJNEMU KLAUZULI WYKONALNOŚCI NA RZECZ NASTĘPCY PRAWNEGO WIERZCIELA (III CZP 32/20)

© NS

cji. Sąd Okręgowy w Gdańsku uznał jednak, że właściwym do rozpoznania go – zgodnie z nowymi przepisami – jest sąd rejonowy. A ten ostatni rozpoznając je, uznał, że z jednej strony zaskarżone postanowienie jest postanowieniem w przedmiocie odrzucenia zażalenia, o którym mowa w art. 394ª pkt 12 k.p.c., a to rzeczywiście powinien rozpoznać inny skład sądu I instancji. Z drugiej jednak strony równocześnie spełnia cechy postanowienia kończącego postępowanie w rozumieniu art. 394 par. 1 k.p.c. i wobec tego powinno być rozpoznane przez sąd II instancji.

Kończy postępowanie w sprawie czy jednak nie

– Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie i piśmiennictwie poglądem postanowieniami „kończącymi postępowanie w sprawie” są te, które zamykają stronie drogę do wydania rozstrzygnięcia merytorycznego, gdy jednocześnie po ich wydaniu sąd jest zwolniony z dalszego podejmowania czynności procesowych. Czyli takie, które przez uprawomocnienie się trwale zamykają drogę co do istoty sprawy w danej instancji – zauważa sąd rejonowy, przedstawiając zagadnienie Sądowi Najwyższemu. W ocenie sądu pytającego nie można sprowadzać zaskarżonego postanowienia tylko do rozstrzygnięcia o odrzuceniu zażalenia i odrywać go od sytuacji procesowej, w której zostało wydane oraz konsekwencji jego wydania.

SO ma inne zdanie

Jednak ze stanowiska sędziów wizytatorów ds. cywilnych w Sądzie Okręgowym w Gdańsku wynika, że w takiej sprawie jak omawiana postanowienie nie jest kończącym

postępowanie w sprawie, jako że, jako że „nie odnosi się do przedmiotu sprawy (tj. mającej zostać poddanej pod osąd apelacji), lecz do postanowienia o odrzuceniu zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji”.

Zdaniem mec. Adama Zwierzynskiego, partnera w kancelarii Radzikowski, Szubielska i Wspólnicy, choć zagadnienie prawne wynikało na tle specyficznego stanu sprawy, to jest też efektem słabości ustawodawcy, który zaistniała sytuację mógł i powinien był przewidzieć.

– Specyfika sprawy polega na tym, że na skutek błędów w przepisach przejściowych wydano postanowienie, które dziś wydałby sąd II instancji i do którego oceny musimy stosować przepisy nowe, przewidujące takiej sytuacji – tłumaczy mec. Zwierzynski. – Ustawodawca mógł uniknąć tego problemu, gdyby w art. 9 ust. 4 określił, że do rozpoznania środków odwoławczych wniesionych i nierozpoznanych przed dniem wejścia w życie ustawy oraz środków odwoławczych związanych z kontrolą ich dopuszczalności stosuje się przepisy w brzmieniu dotychczasowym. Nie jest to jednak najgorszy błąd dotyczący zażaleń w nowelizacji. Dość powiedzieć, że opisywane zagadnienie jest 30 pytańiem do SN dotyczącym zażaleń – zwraca uwagę prawnik. – Z powodu ewidentnej fuszerki legislacyjnej mamy np. wątpliwość, czy postanowienie o odrzuceniu zażalenia powinien wydać jeden czy trzech sędziów. A pamiętajmy, że błędny skład to nieważność postępowania – pointujuje adwokat. ©

PISALIŚMY O TYM

Mnożą się wątpliwości co do niedopracowanej reformy – DGP nr 187/2020
www.praca.gazetaprawna.pl